

Pas a desnivell

Els escuts de pedra picada

Sempre m'ha fet l'efecte que el sentit de l'humor marca grans diferències entre les persones (allò de tenir-ne o no tenir-ne), i no cal dir que passa el mateix amb els pobles. Però ampliat, és clar, a escala gran i amb conseqüències d'envergadura nacional. Com a confessió subjectiva, personal i per tant d'interès limitat, he de dir que les produccions artístiques i literàries del Segle d'Or castellà m'han produït —de tota la vida— una sensació d'aclapament. Un cop reconegudes les grans qualitats formals i concedides les admiracions de llei, em deixen deprimat i amb un indefinible encongiment de l'ànim, trist, pessimista quant a la transitorietat de la vida material. No som res i (per acabar d'adobar-ho) som un no res transcendental pintat amb colors foscos.

Cada poble té uns moments en els quals la seva manera d'ésser es manifesta amb fórmules magistrals. Els components bàsics són permanents, existeixen fins en els moments de decadència, però salten a la impensada, com les llebres. Es diria que l'home castellà, imponent en la seva austeritat (tradicional) i en el seu geni per sublimitzar la tragèdia, subestima l'humor. Ha donat humoristes, però els recludi implacablement en gèneres menors, els deixa explicar

—amb colors, traços o paraules— escenes costumistes, on la caricatura se centra sovint en deformitats físiques o en desgràcies lligades amb la misèria. Si tracta d'eivar-se, es torna sarcàstic i punxegut.

En retornar a casa després d'una llarga absència, em va sorprendre comprovar que un sentit grandiloqüent de la tristesa havia arribat ja a les vores del Mediterrani, en un intent d'erirgir-se en sistema general de vida. La cosa ja anava de baixa, però les mostres més vistents, com ara l'arquitectura bancària d'inspiració imperial, pesaven —i encara pesen— sobre qualsevol intent d'expansionar l'esperit.

El posat seriós, el prendre's la vida a la valenta, provoca el convenciment de tenir tota la raó i l'empenta missionera d'imposar-la als altres. Potser ens passa això. Potser ara que comencem a dir les coses pel seu nom i anem passant (a poc a poc i amb timidesa, això sí) de les peculiaritats a les nacionalitats, convindria valorar degudament la possible aportació de cada grup d'una col·lectivitat multinacional equilibrada. Ni massa trista ni massa jovial, el punt just perquè ens respectem mútuament i perquè no fem riure als altres. ● PERE CALDERS